

## АНАЛІЗ НАПРЯМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Петренко І.Г., Гончар В.І.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

Досліджено теоретичні питання модернізації процесу фізичного виховання у ВНЗ. Вказано на недоліки методологічного й практичного характеру сучасного фізичного виховання студентів. Обґрунтовано доцільність використання інноваційних технологій. Проаналізовані основні напрямки впровадження інноваційних технологій у систему фізичного виховання студентів ВНЗ.

**Ключові слова:** модернізація, фізичне виховання, студент, інноваційні технології.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У практиці фізичного виховання студентів достатньо широкої популярності набули різні інноваційні педагогічні технології: ігрові (В.В. Вучева, 2009; В.В. Феофілактов, 2005; Н.С. Щуркова, 2005), технології навчання руховій діяльності (Т.Г. Коваленко, Н.В. Буханцева, Д.О. Ульянов, 2010), технології олімпійської освіти (Є.В. Головіхін, В.В. Погодін, 2008; О.А. Томенко, 2012), суб'єкт-суб'єктної взаємодії (Н.В. Пешкова, 2003), рейтингового оцінювання (К.М. Смишнов, 2007), самостійних занять фізичними вправами (О.В. Островський, 2007; Н.В. Седих, Д.С. Ульянов, 2008), технології орієнтування студента на здоровий спосіб життя (Н.О. Земська, 2012; Н.А. Красноперова, 2005; Е.В. Мануйленко, 2009; Т.Є. Титовець, 2009; Р.Г. Узьябаєва, 2007), сучасні фізкультурно-оздоровчі технології (О.Я. Кібальник, 2008; Л.А. Кочурова, 2011; О.В. Мартинюк, 2012; С.В. Синиця, 2010; О.В. Соколова, 2011;) та ін. Але, незважаючи на велику кількість досліджень у цьому напрямку, ще недостатньо уваги приділено розробці й використанню інноваційних технологій навчання, які б комплексно сприяли покращенню стану здоров'я, формуванню стійкої мотивації до занять фізичними вправами та системи знань у галузі фізичної культури і спорту.

**Мета роботи** – здійснити аналіз основних напрямів модернізації фізичного виховання студентів ВНЗ.

**Виклад основного матеріалу.** У сучасному суспільстві вирішення завдання виховання фізично здорової, соціально активної, всебічно розвиненої молоді вже давно є одним із важливих. Перед сучасною системою освіти постає ця проблема більш гостро і вирішити проблему саме фізичного виховання студентської молоді в рамках існуючої системи освіти доволі складно.

Найсуттєвішим недоліком сучасної системи фізичного виховання студентів є те, що вона не стимулює вихованців до занять фізичними вправами, не сприяє формуванню в них прагнення до самостійного надбання знань та вмінь у сфері фізичної культури, не вивує активних суб'єктів діяльності. Фактично фізичне виховання студентів здебільшого не є виховним процесом.

Вивчення педагогічної теорії та практики фізичного виховання у вищих педагогічних навчальних закладах свідчить, що у вирішенні завдань залучення студентів до фізкультурної діяльності існує низка проблем методологічного й практичного характеру. Суперечності між декларативним і реальним ставленням до фізкультурно-спортивної діяльності відбиваються на стані здоров'я, фізичного розвитку й підготовленості студентів, їхніх ціннісних орієнтаціях, ставленні до власного фізичного та психічного благополуччя.

Провідні фахівці в галузі фізичного виховання та спорту, такі як Р. Раєвський, С. Канішевський, А. Домашенко, Ю. Канішевський, О. Іванов, Є. Іва-

нов, вважають, що існуюча система фізичного виховання не вирішує в повному обсязі проблему фізичного вдосконалення студентської молоді в умовах оновлення суспільства в Україні й потребує корекції.

Б. Лєко – один із співавторів авторської програми з фізичного виховання – вважає, що потрібно формувати в студентів валеологічне мислення, навички здорового способу життя; забезпечувати шляхом занять фізичними вправами рекреацію після власних важких розумових навантажень, що є необхідною ланкою загальної культури особистості; формувати знання з теорії й методики фізичного виховання для можливості їх подальшого використання, розвивати мотивацію до занять фізкультурно-спортивною діяльністю [5, с. 199].

Фізичне виховання у вищих навчальних закладах є невід'ємною частиною освіти. Від якості організації і проведення занять із студентами залежать рівень їх фізичної підготовленості і здоров'я, а також відношення до фізичної культури після закінчення вищих навчальних закладів. Аналіз реального стану справ у фізичному вихованні студентів України дає підставу вважати, що його ефективність далека від бажаної. Центром уваги в діяльності кафедр фізичного виховання ВНЗ залишаються передбачені навчальними програмами контрольні випробування і тести, а не сам студент, його ціннісні орієнтації і потреби [3, с. 33].

За останні роки обсяг навчального навантаження студентів університетів настільки зріс, що загрожує через малорухомість, одноманітність робочої пози протягом 10-12 годин, обмеження м'язових зусиль, що є причиною захворювання різних систем організму. За період навчання в університеті кількість хворих студентів зростає у 2-3 рази, а кількість студентів, які мають порушення постави, досягає 80-90% від загальної кількості студентів. Протидією цим негативним наслідкам обмеження рухового режиму молоді є фізична культура і спорт, які є важливими чинниками збереження і зміцнення здоров'я, всебічного розвитку, покращення працездатності, якісного складання контрольних нормативів, зниження втомлюваності, підвищення опору організму різним захворюванням за період навчання у вищих навчальних закладах [2, с. 26].

Деякі автори, що досліджують проблему оптимізації тренувального процесу зазначають, що і як останній регламентований етап підготовки до соціально-професійної діяльності, і як один із найбільш важливих компонентів зміцнення здоров'я, фізичне виховання у вузах вимагає постійного вдосконалювання, що відповідає особливостям розвитку сучасного суспільства.

Відомо, що впровадження новітніх педагогічних технологій, що використовують інноваційні методи, дає можливість вирішити різні проблеми особистісно зорієнтованого навчання, формування індивідуальної освітньої перспективи майбутніх

спеціалістів. Цій проблемі присвячено багато досліджень. Зокрема, значний внесок у розробку інноваційних технологій, які використовуються для формування професійних умінь у студентів внесли В. П. Беспалько, Г. К. Селевко, Г. М. Андреева, С. М. Архангельський, Д. А. Богданова, М. С. Чванов, М. С. Іванова та ін.

Щоб фізичне виховання стало діючим методом зміцнення здоров'я й підвищення рівня фізичної підготовленості студентів, основними принципами повинні стати його регулярність, мотиваційний фон та гнучка варіативність, що відображає специфіку навчальної роботи студентів [3, с. 24].

Інновації у фізичному вихованні дають можливість студентам не тільки фізично розвиватися, а й формують світогляд, здатність скеровувати власну освітню траєкторію та програму життєдіяльності в цілому.

Про необхідність модернізації сучасної системи фізичного виховання і впровадження спортивно-орієнтованих технологій навчання свідчать багато наукових робіт (В. Бальсевич, Л. Лубишева, В. Шилько, В. Крилов, М. Базилевич, С. Радаєва, О. Пехота).

Сучасні дослідження (В.А. Хоряков, Л.І. Безугла, 2007) доводять, що модульне навчання студентів – це не тільки один із шляхів покращення навчального процесу, але і важливий чинник входження української системи освіти до спільного європейського освітнього простору. Модульний підхід до навчання студентів створює їм сприятливі умови для засвоєння програмового матеріалу, але вимагає від них відповідальності за результати навчання.

Відомо, що навчання стане ефективним, якщо виникне з власних запитань, інтересів та потреб тих, хто вчиться. Адже проблемне навчання змінює мотивацію пізнавальної діяльності, бо провідними стають пізнавально-спонукальні мотиви. Проблемне навчання позитивно впливає на результативність навчально-пізнавального процесу, бо розвиває активність студентів, їх розумові здібності, викликає інтерес до оволодіння навчальним матеріалом, вчить долати труднощі, спонукає студентів до самостійної пошукової діяльності.

Серед методів активізації навчального процесу науковці виділили «метод проектів», робота за яким передбачає розкриття певного завдання чи розв'язання проблеми. У проектній технології фізичне виховання повинно забезпечуватися сучасними науковими досягненнями, методичним обслуговуванням, тестами для перевірки якості навчання. Крім прийому нормативів, треба проводити аналіз їх виконання, порівнювати і коригувати зміни у техніці, якості виконання. Проектування проявляється в таких формах: зовнішня діяльність, внутрішня діяльність, інформаційно-знакова діяльність.

Відомо, що впровадження новітніх педагогічних технологій, що використовують інноваційні методи, дає можливість вирішити різні проблеми особистісно орієнтованого навчання, формування індивідуальної освітньої перспективи майбутніх спеціалістів. Цій проблемі присвячено багато досліджень. Зокрема, значний внесок у розробку інноваційних технологій, які використовуються для формування професійних умінь у студентів внесли В. П. Беспалько, Г. К. Селевко, Г. М. Андреева, С. М. Архангельський, Д. А. Богданова, М. С. Чванов, М. С. Іванова та ін.

Сьогодні у фізичній культурі сформувався базовий підхід до реалізації мети галузі – оздоровча спрямованість фізкультурної діяльності. В системі виховання підростаючого покоління значне місце

повинні займати нові підходи до створення більш досконалої системи фізичного виховання, головними завданнями якої є пошук адекватних і об'єктивних методичних прийомів, залучення сучасних методів удосконалення фізичної підготовки та зміцнення здоров'я школярів та молоді. Для вирішення цієї проблеми використовуються сучасні фізкультурно-оздоровчі технології.

На сучасному етапі стрімкого розвитку фітнес-індустрії виникає число нових видів відповідних занять. Звичні аеробні класи стають для молоді менш цікавими. Безперервна зміна стилів і музичних смаків вимагає від організаторів фітнес-програм швидкої і активної реакції. Нові фітнес-програми стають більш популярними серед прихильників здорового способу життя.

В Україні за роки незалежності створено правове поле у сфері освіти, прийняті документи та закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», а також Державна національна програма «Освіта». Освіта, за своїм змістом базується на таких складових – навчання (дидактична підсистема), виховання (педагогічна підсистема освіти) і стає чинником у формуванні соціально активної, фізично й духовно здорової особистості, яка відповідає створенню майбутнього професійно трудового потенціалу нації. Отже, принципово важливим стає впровадження нововведень та здійснення інноваційних процесів у фізичному вихованні студентської молоді. Основу інноваційних процесів у фізичному вихованні становлять такі важливі моменти:

- створення на навчальних заняттях умов, що базуються на запровадженні освітніх інновацій і сприяють активізації діяльності студентів до рухової активності;
- оволодіння студентами методологією і технологією інноваційних впроваджень, що базуються на етно-регіональних особливостях місця проживання, навчання;
- формування особистості студента, яка здатна засвоювати і творчо втілювати у повсякденне життя засоби і методи фізичного виховання для гармонійності та досконалості організму.

Між тим інноваційні напрями, пов'язані з формуванням особистісно-орієнтованої мотивації в системі фізичного виховання студентської молоді розкриті недостатньо [6, с. 2].

У дослідженнях по вивченню чинників, які впливають на ефективність фізичного виховання у вузах, показано ряд моментів, які відображають ставлення студентів до фізичного виховання, орієнтацію студентів на досягнення соціально-значущих результатів, в яких проявляються їх сили і здібності, визначають позицію особистості стосовно процесу і результатів діяльності, зокрема, потреби пізнання – однієї з головних людських потреб [2, с. 25].

У той же час фізична культура, будучи однією з частин загальної культури, багато в чому визначає поведінку людини в навчанні, в спілкуванні, сприяє вирішенню виховних, оздоровчих і соціально-економічних завдань [3, с. 21].

Аналізуючи сучасну методику фізичного виховання у ВНЗ необхідно відмітити його недосконалість; так негативний вплив має пріоритет нормативного підходу, коли навчальний процес і діяльність кафедр спрямовані не на особистість студента, а на суто зовнішні показники, які характеризуються контрольними тестовими нормативами чергової навчальної програми. Дана обставина вимагає примусового пристосування особистості студента під оцінювання його рухових можливостей усередненими нормативами, що явно суперечить

ідеї свободи особистості і зовсім не сприяє залученню студентів до активних занять різними формами фізичної культури [6, с. 5]. Виходячи із зазначеного, метою діяльності викладачів фізичного виховання повинно стати створення умов і формування у студентів навичок самовдосконалення, що базується на основі виховання особистісної мотивації, інтересу до фізичного виховання і стану власного здоров'я. Між тим, принципово важливо емоційно-ціннісне відношення до фізкультурно-спортивної діяльності у студентів, яке не формується спонтанно і не успадковується. Воно отримується особистістю в процесі самої діяльності і ефективно розвивається при освоєнні знань і накопиченні рухового творчого досвіду, пов'язаного з проявом ініціативи і активності в навчально-педагогічному процесі [1, с. 49].

Вченими встановлено, що технологія управління формуванням спрямованості прагнення та інтересу особистості студента до занять фізичною культурою представляє собою систему спільної діяльності студентів і викладача, що базується на діагностуванні, проектуванні, організації і контролі та корекції освітнього процесу з метою досягнення конкретного результату в поліпшенні рівня рухової підготовленості при забезпеченні комфортних умов [7, с. 16].

Заслугує на увагу і той факт, що в умовах інтенсивного впровадження педагогічних технологій в процес навчання і виховання, методичні інно-

вації, пов'язані з розробкою і реалізацією персоналізованих моделей фізичного, інтелектуального і духовного розвитку, особливо в системі фізичного виховання студентів, до цих пір не набули широкого поширення. Особистісно-орієнтоване навчання у фізичному вихованні передбачає особисту орієнтацію студентів у виборі засобів, методів, тобто створення для кожного студента оптимальних умов для гармонійного розвитку, інтелектуальної, духовної і рухової сфер діяльності [8, с. 236].

Отже, інноваційні впровадження в навчальний процес у особистісно-орієнтованому навчанні з фізичного виховання мають свою технологію, що передбачає встановлення мотивів, а також усвідомлення цілей і завдань навчання; знання студентами способів досягнення поставлених цілей; опанування базової освіти, систематичне обґрунтоване виявлення динаміки процесу навчання і рівня засвоєних знань, умінь і навичок. Характер яких визначається багатьма чинниками: етнічними і культурними традиціями, природною ємністю території, специфічною спільною діяльністю, тому модернізація фізичного виховання з використання інноваційних технологій для зміцнення здоров'я студентів повинна здійснюватися на основі інтегрального підходу, який обумовлює реалізацію студента у навчальній, соціальній, професійній та суспільній діяльності.

#### Список літератури:

1. Андрищенко Л. Б. Спортивно ориентированная технология обучения студентов по предмету «Физическая культура» / Л. Б. Андрищенко // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 2. – С. 47-53.
2. Булавкина Т. А. Динамика системы личностных конструкторов как результат формирования физической культуры студентов / Т. А. Булавкина // Теория и практика физической культуры. – 2008. – № 12. – С. 24-28.
3. Грузевський В. О. Доцільність використання інноваційних технологій у формуванні особистісно-орієнтованої мотивації студентів до фізичного виховання // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – № 3. – 2014. – С. 19-24.
4. Завидівська Н., Ополонець І. Шляхи оптимізації фізкультурно-спортивної діяльності студентів вищих навчальних закладів // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць. – № 2(10), 2010. – С. 50-54.
5. Леко Б. А. Теоретико-методологічні та психолого-валеологічні виміри процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах / Б. Леко // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту – Л.: [б. в.], 2004. – Т. 3. – С. 198-205.
6. Лубышева Л. И. Современный подход к исследованию пространства физической культуры и спорта / Л. И. Лубышева, С. И. Филимонова // Теория и практика физической культуры. – 2004. – № 2. – С. 2-6.
7. Кондаков В. Л. Управление формированием направленности личности студента на занятиях физической культурой / В. Л. Кондаков, С. И. Гончарук, И. Ю. Воронин // Теория и практика физической культуры. – 2007. – № 9. – С. 15-18.
8. Кузьмінський А. І. Педагогіка / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко // Педагогіка: підручник. – 3 т. випр. – К.: Знання. – Прес. – 2008. – 447 с.

**Петренко И.Г., Гончар В.И.**

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

## АНАЛИЗ НАПРАВЛЕНИЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ ВУЗ

#### Аннотация

Исследованы теоретические вопросы модернизации процесса физического воспитания в вузе. Отмечаются недостатки методологического и практического характера современного физического воспитания студентов. Обоснована целесообразность использования инновационных технологий. Проанализированы основные направления внедрения инновационных технологий в систему физического воспитания студентов вузов.

**Ключевые слова:** модернизация, физическое воспитание, студент, инновационные технологии.

**Petrenko I.G., Gonchar V.M.**

Pereyaslav-Khmelnysky State Pedagogical University named after Grigory Skovorody

## **FEATURES MODERNIZATION OF PHYSICAL EDUCATION STUDENTS IN UNIVERSITIES**

### **Summary**

Theoretical the modernization process of physical education in high school. Indicated on methodological flaws and practical modern physical education students. Expediency the use of innovative technologies. Analyzed the main directions of innovative technologies in the system of physical education students.

**Keywords:** modernization, physical education, student, innovative technologies.